

Kdor prizna, da sta ti dve legendi Klementovi, mora tudi priznati, da je Klementov panegirik na sv. Cirila in panegirik na sv. Cirila in Metoda. V nesoglasju z Vondrákom pa meni Lavrov, da je prvi panegirik sta ejši, spisan takoj po smrti Cirilovi, drugi pa šele po smrti Metodovi.

Glede italske legende „Translatio s. Clementis“ meni Vondrák, da je njen avtor uporabljal grški prevod ekscerpta iz „V. Const.“, čigar pisec je bil Klement. To se pa Lavrovu ne zdi nič verjetno, ker noče priznati, da bi bilo nekaj mest v „Translatio“ samo praznih nepotrebnih dostavkov. Tudi glede nekaterih tekstov v „Glag. Cloz.“, ki jih je po Vondrákovem mnenju spisal Klement, trdi Lavrov, da jih ni treba ravno in samo Klementu pripisovati; spisal jih je lahko tudi kdo drugi. Govor sv. Epifanije je vsekakor Klement poznal, negotovo pa je, ali v grškem izvorniku ali slovenskem prevodu, dasi Vondrák tudi ta govor pripisuje Klementu. Zdi se pa, da je Klement posnel ta govor v nekem govoru, nahajajočem se v Cod. Suprasl. Tudi sklepanje Vondrákovo, ki pripisuje Klementu ono besedilo v „Euch. Sin.“ in „Glag. Cloz.“ — oba ta dva spomenika sta pa pisana v glagolici —, da je Klement tudi v glagolici pisal, sega Lavrovu, ki ne priznava popolnoma mnenja Vondrákovega o teh dveh spomenikih, predaleč, tembolj, ker so vsa doslej Klementu pripisovana dela pisana v cirilici.

Lavrovu tudi ne ugaja, da se opira Vondrák v svoji karakteristiki Klementovih del, sloga in jezika tudi na taka dela, o katerih se še ne ve dobro, so-li res Klementova ali ne.

V. Jagić: **Meine Zusätze zum Studium der Werke des slaw. Klemens.** — Ta spis Jagićev je nekaka kritika Vondrákovega dela „Studie z oboru církevněslov. pisemnictví“. Pri tem pobija seveda kolikor toliko tudi Lavrova, v kolikor ravno soglaša z Vondrákom. V prvem odstavku: „Sind die beiden panonischen Legenden von Klemens verfaßt“, zameta mnenje Lavrova in Vondráka. Zlasti malo mu je po volji način Vondrákovega dokazovanja potom analize, jezika, izrazov, misli. V onih časih je bilo obzorje pisateljev še omejeno, besedni zaklad ne prevelik, tudi recil ni bilo preveč, da je sličnost v jeziku in recilih lahko čisto slučajna. Tudi sta se lahko srečala dva pisatelja v mislih nevede in nehote. Lahko pa je pisatelj pisatelja tudi vede posnel v uporabi besed in recil. Glavni vzrok Jagičevega dvomljenja je pa dejstvo, da individualnost v onih časih ni bila še tako razvita, ko so se pisatelji kretali še v precej

ozkem krogu misli, podob in izrazov, ko so si bili pisatelji tudi v svojih delih zelo podobni. Zato tudi dokazi Vondrákovi in Lavrovi Jagiću niso prepričevalni dovolj. Iz jezika ne more sklepati še na pisatelja. Jagić je prepričan, da sta pisala obe legendi dva različna pisatelja. Naloga obeh pisateljev je bila popolnoma različna, vsak je imel drug namen, drug cilj pred očmi. Pisec „Vita Meth.“ je bil mož drugačnega mnenja kakor pisec „Vita Const“. Pisatelj „V. Const.“ je Ciril, učen Grk (Bizantiner), vnet za vero in misijonsko delovanje, ki zahteva seveda tu veliko zgovornost. Mišljenja je Ciril bolj asketičnega. Legenda tudi ni prav nič nacionalna.

Vse drugače pa „Vita Methodii“. Takoj spoznamo Slovanopiscu, ki rad zavzema narodno slov. stališče. Celo življenje Metodovo, ki se je moral gotovo tudi pregovarjati s svojimi nasprotniki in bojevati, se tu vse drugače opisuje; tudi humorja ne manjka. Razen tega je „Vita Meth.“ krajša in točnejša kakor „Vita Const“. Da bi si pa taista oseba stavila dvatako različna cilja, se zdi Jagiću tem neverjetnejše, ker se tudi v podrobnostih obe legendi ne vjemata: tako v vprašanjih, kdo je poklical Cirila in Metoda na Moravsko; ali sta se mudila oba apostola pri Koclju ali ne itd.; V „Vita Meth.“ se naštevajo vse druge rimske cerkve kot v „Vita Const“ itd. Če bi bilo pa res, kar trdi Vondrák, da je pisec legende o Metodu poznal Cirilovo legendo, bi pač pričakovali, da bi se obe legendi v tem popolnoma vjemali, posebno če ju je spisal Klement, ki je bil deloma sam priča vsem tem dogodkom. Seveda ni nemogoče, da ne bi bil spisal Klement ene ali druge legende, katere, se seveda ne da tako lahko določiti, dokler niso izdana vsa dela Klementova. Jagić tudi ne verjame, da bi bil isti Klement spisal panegirik na sv. Cirila in panegirik na sv. Cirila in Metoda. Klement je bil skromen, preprost v svojih delih, rad je citiral izreke Sv. pisma, kakor to razvidimo iz panegirika na sv. Cirila; a v panegiriku na sv. Cirila in Metoda je toliko pretiravanj, toliko retoričnega patosa, da Jagić ne more verjeti, da je tudi ta panegirik spisal Klement. In isti Klement naj bi bil spisal „Vita Const“, pripovedoval čudeže, ki jih je delal sv. Ciril? Isti Klement, ki je bil vendar priča preganjanja Klementovega, naj bi bil pozabil omeniti v „Vita Meth.“, kako so preganjali Metoda po Moravskem?

V drugem odstavku: „Hat Bischof Klemens für eine seiner Homilien den Text des Freisinger Denkmals vor Augen gehabt?“ zavrača Jagić Vondrákovo trditev, da je imel

Klement pri spisavanju svoje homilije pred očmi direktno brižinske spomenike, ne pa kakega „latinskega“ besedila. Obrača se zlasti proti besedam Vondrákovim, da je Klementova homilija le slaba kompilacija. Do tega zaključka je Vondrák prišel, ker je identificiral to homilijo z neko izpovedno molitvijo, ter potem trdil, da je imel pri tem Klement ravno briž. spom. pred očmi. Jagić ne ve, kako bi bilo potem mogoče, da sta si oba spomenika tako malo ali pa popolnoma nepodobna, kakor sta res. Če bi bil Klement le kompilator, bi bil vzel pač besedilo briž. spomenikov dobesedno in si ne bi otežkočil svoje naloge z dostavki in okrajšavami, ne preobračal besedila tako, da se ga komaj še spozna. To po mnenju Jagićevem ne more biti, temveč: Meine Auffassung betrifft dieser Ho-

milie geht dahin, dass Klemens verschiedene Beichtgebete und Formeln, die zu dieser Zeit ge-läufig waren, teils griech., teils lat. Sprache, sogar vielleicht Einiges selbst slawisch, soweit frühere fränk. Geistlichkeit solche Sachen den Slaven Mährens-Pannoniens in ihrer Sprache beigebracht hatte, gekannt und bei der Homilie, von welcher die Rede ist, einige Stoffe aus solchen, ihm im Gedächtnis vorschwebenden Vorlagen geschöpft und frei verwertet hat. Man kann aber durchaus keine sichern Beweise dafür anführen, daß er bei einer Ab-fassung der in der Frage stehenden Homilie gerade den Text des Freisinger-Denkmal vor Augen gehabt oder bewußt aus ihm geschöpft hat.“ Tako Jagić, ki sicer tudi pripisuje to homilijo Klementu.

Moški zbiri. Uglasbil Fran Ferjančič. Cena K 2'20. V Ljubljani 1906. Založila Katoliška bukvarna. Boljšim zborom gotovo dobro došla zbirka! Zbori so krepki, jedrati, ki morajo napraviti efekt, ako se lepo pojó. Slabe zборе bodo seveda vrgli s sedla, zakaj postopi bodisi melodični bodisi harmonični niso navadni, vsakdanji, čeprav po drugi strani ni v skladbah prav nič modernega impresionizma, ki nam zadnje čase dela toliko skladb ne-vžitnih, pa tudi povečjem neumljivih. Ferjančič gre svojo pot, ki pač porablja tudi moderne pripomočke, pa jih samo uporablja, nikakor pa se ne dá izrabljati modernemu hlepenju po nejasnem čuvstovanju, po nekakšnih aforističnih nedoločljivih formah. Ferjančič je jasen, besedilo vklepa v kremenite, dobro izpeljane motive; tako postanejo skladbe enotne in dasi v boljšem slogu, vendar ne pretežke. Najlepša je pač „Zlati dnevi“, besedilo Silvina Sardenka, zlasti zaradi nežnega, ljubkega, nedolžno-brezskrbnega čuvstovanja. Izvrstno zadet je humoristični značaj narodne „Lisica in petelin“: skladba je vredna truda. Delavskim zborom, pa tudi drugim bo jako uga-

jala za slavnostne prilike kantata: „Bog blagoslovi pošteno rokodelstvo“, po besedah dr. Kreka, pa tudi obe nagrobnici bosta našli obilo prijateljev, zlasti še prva, ker je lažja po obliki in misli; „Naš prapor“ in „Budilna“ bosta najbolj ugajala zborom, ki imajo radi čvrste, krepke, izrazite koračnice. Mislimo, da bodo boljši zbori gospodu skladatelju hvaležni za njegove skladbe, ki je ž njimi obogatil njih repertoar. Želimo le še, naj bi spretni g. skladatelj tudi slabejšim zborom podal kmalu kaj primernege. *Fr. Kimovec.*

Pesmi za moške glasove. Uglasbil Alojzij Sachs, učitelj v deželni prisilni delavnici v Ljubljani. Samozaložba. 1906. Cena 2.70 K. Tiskala „Kat. Tiskarna“. — Najprej imamo v tej zbirki 9 velikih moških zborov, široko zasnovanih na krepkih motivih, in potem šest moških četerospevov. Kompozicija Sachsova je jasna, motivi so melodiozni in domači. Solospevi se menjujejo prijetno z velikimi zbori. Zbirka nudi tudi toliko različne tvarine, da bo služila pevskim društvom pri raznih prireditvah.

S.